

Ирон æвзаджы тъест

Нарты кадджытæ
Хæмыц æмæ Уырызмæг

Нарты Хæмыц æмæ Уырызмæг цыдысты хæтæны. Уырызмæг йæ ус Сатанамæ дзуры: «Мах цæуæм хæтæны æмæ дæм дæттын авд дуары дæгъæлтæ, сайд дыл ма рцæуæд; авд дуары бакæн, авдæм дуар ма бакæн. Уым цы ис, уый зоныс, æмæ куй раирвæза, уæдæй амардзæн исчи æназонгæйæ».

Ацыдысты Хæмыц æмæ Уырызмæг хæтæны æмæ хæтынц арвы кæрæтты. Фесты дыууадæс азы хæтæны.

Уæд Сатана авд дуары кæнын байдыдта. Зæгъта Сатана «Мæ гыццыл æназонгæ лæппуйы куы фенин». Фæзыхъыр кодта дуар æмæ рагæпп кодта гыццыл Аладжихъо уырдыгæй æмæ йæ мадмæ дзуры: «Мæ тæригъæд фæхæссут, мæ мад æмæ мæ фыд, кæд мæ авд мидæггоммы цы бакодтат! Цы мын хæлæг кæнут арвы рухс æмæ адæмы уынд?»

Нарт æмæ Чынт лахъондоны хъазынц æмæ симынц. Гыццыл Аладжихъо сæм кæсы æмæ йæ мадмæ дзуры: «Мæ фыды бæх кæм ис? Æз цæуын Нарт æмæ Чынты хсæнмæ!» Уæд æм йæ мад дзуры: «Ма ацу, дæ нывонд фæуон, амардзæн дæ исчи æназонгæйæ!»

(2) 1. Ссарут раст дзуапп:

Кæцы жанры уæцмысмæ хауы Нарты Кадджытæ?

- а) легендамæ.
- б) радзырдмæ.
- в) эпосмæ.

(2) 2. Ссарут раст дзуапп:

Цы æркуырдат Аладжихъо йæ мадæй æмæ кæдæм цæуынмæ сфæнд кодта? Рафыссут:

.....

.....

(2) 3. Ссарут раст дзуапн:

Цæмæй йын тарсти Сатана йæ лæппуйæн?

- а) алидзынæй.
- б) амарынæй.
- в) æрцахсынæй.

Бафæрсут текст:

Стæйы цармдарæг

Автандил зæгъы: «Мæ бæлцæн иунæг ахъуызын» – йæ мадзал:
Ма уæд булæмæргъ, – æмпылын искуы уæрдийы куы уадза! –
Хъуамæ ирд æртах ыссара искуы удыхос – æвдадзау.

Дойны уардийæн хæларæй уый йæ хус былтыл æртадза!

Нæй мын удæнцой, зæрын хур мæн æнæ мердхорд нæ тавы:

Уыцы саггуырды мын мæ зæрдæ хъæдмæ, сырдыт хсæнмæ давы.

Хицау ма гъгъæлæд – ныртæккæ мæн йæ тохты мæт æндавы.

Чемæ нæй лæгæн йæ зæрдæ, уый лæгæй цыма цы хъавы?!

(2) 4. Ссарут раст дзуапн:

Чи у автор ацы поэмайы?

- а) Акаки Цъеретели.
- б) Шота Руставели.
- в) Важа Пшавела.

(4) 5. *Ссарут æмæ рафыссут ацы тексты дыууæдæр афоризм:*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Бафæрсут текст:

Дзывылдар

Æнгуырдар – дзывылдар,
Кæм хæтыс зымæг,
Цы бæстæ, цы хæхтæ
Фæтæхыс уынаг?
Кæм рæзынц, кæм цæрынц
Дæ хотæ, дæ мад?
Тæхуды, тæхуды,
Кæмæн ис дæ цард!

(2) **6. Ссарут раст дзуапн:**

Чи у автор ацы æмдзæвгæйы?

- а) Джиоты Давид.
- б) Барахъты Гино.
- в) Хетæгкаты Къоста.

(2) **7. Ссарут раст дзуапн:**

Кæмæ тæхуды кæны поэт?

- а) хæхтæм.
- б) быдыртæм.
- в) дзывылдармæ.

(2) **8. Ссарут раст дзуапн:**

Цæмæ бæллы поэт ацы æмдзæвгæйæ?

- а) Сабырдзинадмæ.
- б) Сæрибардзинадмæ.
- в) Уæрзондзинадмæ.

Бафæрсут текст:

БАРАХТЫ ГИНО

Цард

Уæлдай райдзастæй æвдыста йæхи уыцы уалзæг.

Даргъæвсы ком, сивырау, хъæздыг зындис халсар æмæ алы хорты мыггæгтæй. Æнхъæмæ кæсæг уыдысты адæм сæ бæрæгбонмæ. Æртæ къуырийы раздæр фæттæй бафарста Гуццы-фырт. Бацамыдта уæрыкк бæрæг фосæй. Уæрыкк снывонд кодтой «дзуарæн».

Рахибарæй кодтой. Бамбæхстой йæ. Стæй, цæмæй йæ сылгоймаг ма федтаид, уый тыххæй йæ райдыдтой хæссын мидæг хор æмæ донæй... Æрхæццæ Тыбау-уæциллайы размæ æнцойбон. Дзыллæтæ æнкъуысын райдыдтой алырдыгæй. Алы комæй, быдыры алы къуымтæй, цыдысты сæхи фæдзæхсынмæ дзыллæтæ. Алчи цæрдæг хаста йæ кувинаг фæндагмæ, Гуццы-фырты рахзмæ.

Уæд-иу райсынц кувинагтæ, уæрыкк Гуццы-фырт, нывонд æргæвдæг Б-хъы фырт æмæ се, мбæлттæ, рахæсынц семæ æвгъил æмæ бæгæныйы кæхц. Афтамæй-иу рацæйраст кæнынц уыдон аходæнафон хохы сæрмæ нывонд æрхæссынмæ.

– Уæцилла, хор-хосæн цы хуыздæр уыдзæнис, цард амондæн цы хуыздæр уыдзæнис, хорз фидауцæн цы хуыздæр уыдзæнис, хорз бæркадæн цы хуыздæр уыдзæнис, – ахæм азæй фæкæн, дæ рын бахæрон, Уациллæ! – афтæ адæмы фæдзæхсы Гуццы-фырт, æмæ уæд араст вæййынц уæлхохмæ.

Афтæ сын бацамыдта хæххон иртæст цард йæ зындзинæдтимæ.

(2) **9. Ссарут раст дзуап:**

Цы снывонд кодтой «дзуарæн»?

- а) гал.
- б) фыс.
- в) уæрыкк.

(2) **10. Ссарут раст дзуап:**

Куыд бафæдзæхста адæмы Гуццы-фырт? Рафыссут:

.....

.....

(2) **11. Ссарут раст дзуапн:**

Чи уыд Абайты Васо?

- а) ахуыргæнæг.
- б) лингвист.
- в) депутат.

(2) **12. Ссарут раст дзуапн:**

Чи уыд Джусойты Нафи?

- а) драматург.
- б) артист.
- в) фыссæг.

(2) **13. Ссарут раст дзуапн:**

Чи уыд Тугъанты Махарбег?

- а) нывгæнæг.
- б) кувæг.
- в) поэт.

(2) **14. Ссарут раст дзуапн:**

Цас дамгъæ ис Ирон æвзаджы?

- а) 43.
- б) 41.
- в) 53.

(2) **15. Ссарут раст дзуапн:**

Цас хъæлæсон дамгъæтæ ис Ирон æвзаджы?

а) 8.

б) 5.

в) 7.

(2) **16. Ныффыссут ныхмæвæрд дзырдтæ (антонимтæ).**

хъæлдзæг —.....

(2) **17. Ныффыссут ныхмæвæрд дзырдтæ (антонимтæ).**

стыр —.....

(2) **18. Ныффыссут ныхмæвæрд дзырдтæ (антонимтæ).**

урс —.....

(2) **19. Ныффыссут ныхмæвæрд дзырдтæ (антонимтæ).**

лæг —.....

(2) **20. Ныффыссут ныхмæвæрд дзырдтæ (антонимтæ).**

мæгуыр —.....

(2) 21. Ныффыссут ныхмæвæрд дзырдтæ (антонимтæ).

æхсæв —.....

(2) 22. Кацы ныхас у нырыккон рæстæджы?

æз

- а) уарзын.
- б) уарзтон.
- в) уарздзынæн.

(2) 23. Кацы ныхас у ивгъуыд рæстæджы?

ды

- а) мысыдтæ.
- б) мысын.
- в) мысдзæн.

(2) 24. Кацы ныхас у Суинаг рæстæджы?

уый

- а) тæхын.
- б) тæхдзæн.
- в) тæхыс.

(2) 25. Кацы у раст дзуапп?

хор

- а) тауынц.
- б) садзынц.
- в) змæнтынц.

(2) **26.** Кацы у раст дзуапп?

- дидинаег у
- а) хъæлдзæг.
 - б) рæгъæд.
 - в) рæсугъд.

(2) **27.** Кацы у раст дзуапп?

- хæдзар
- а) амайынц.
 - б) æвæрынц.
 - в) къахынц.

Адих кæнут дзырдтæ уæнгтыл:

(2) **28.** бæркадзинад

(2) **29.** сылгоймаг